

Asia: VN/25733/2021-OKM-334

Lausuntopyyntö valtioneuvoston selontekoluonnokseksi - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin

Tavoite 1 - Suomi kehittyy demokraattisena ja sivistyneenä yhteiskuntana digitalisoituvassa maailmassa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yhteiskunnan toimijoiden kyky omaksua ja soveltaa uusia ja kehittyviä teknologioita kestävästi ja tuottavasti on vahva.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Suomi on edelläkävijä digiosaamisessa ja teknologia-alan kehityksessä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Datan saatavuus ja laatu sekä datanhallinnan infrastruktuuri tukevat yritysten arvonluontia ja ratkaisujen skaalautuvuutta.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Tietoliikenneyhteydet ovat kattavat, turvalliset ja kestävät.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Palvelin- ja laskentainfrastruktuurit ovat energiatehokkaita ja vastaavat julkisten palveluiden, yritysten ja tutkimuksen tarpeita.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitalisaatio ja dataperustainen arvonluonti etenee yrityksissä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yritysten tuottavuus ja kilpailukyky paranee uusien teknologioiden onnistuneen käyttöönoton myötä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitaaliset julkiset palvelut toimivat yhteentoimivina palvelukokonaisuuksina mahdollistaen sujuvan asioinnin ja korkean tuottavuuden.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Julkinen hallinto hallitsee yhteiskunnan keskeisten toimintojen datan, teknologian ja infrastruktuurit turvallisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti varmistaen yhteiskunnan toimivuuden kaikissa tilanteissa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Julkinen hallinto toimii tuottavasti tekoälyä sekä uusia digiteknologioita hyödyntäen.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö

Ovatko siinä esitetyt digitalissaation johtamisen ja yhteistyön periaatteet perusteltuja osia osana Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Digikompassin tavoitteiden ja avaintulosten kokonaisuus

Puuttuuko digikompassin tavoitteista ja avaintuloksista yleisesti jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

-

Tuloksellisuuden seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Mitä mittareita tunnistatte tavoitteiden ja avaintulosten etenemisen mittaamiseen?

-

Miten digikompassin vaikuttavuutta tulisi Suomen tasolla mitata?

-

Toimintaympäristön kuvaus

Geopoliittinen ja taloudellinen toimintaympäristö

-

Turvallisuus ja resilienssi

-

Kriittiset teknologiat ja innovaatiot

-

Hyvinvointi ja yhteiskunnalliset muutokset

-

Digitalisaation ja datatalouden sääntely

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Uudet teemat

Tekoäly

-

Turvallisuus

-

Hyvinvointi

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Digikompassin kokonaisuus

Miten arvioisit digikompassia kokonaisuutena?

-

Muut kommentit

Mikäli kommentti ei sovellu lomakkeen muihin asiakohtiin, voit jättää sen tähän.

Näkövammaisten liitto pitää digikompassin päivityksen lähtökohtia pääosin myönteisinä. Digikompassi tunnistaa digitalisaation laaja-alaiset vaikutukset yhteiskuntaan ja tuo aiempaa selkeämmin esiin arvoja, kuten yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja ihmiskeskeisyyden. Nämä arvot ovat keskeisiä toimivan ja oikeudenmukaisen digiyhteiskunnan edellytyksiä.

Arvotason kirjausten ja konkreettisten tavoitteiden, avaintulosten ja mittareiden välinen yhteys jää kuitenkin osin ohueksi. Erityisesti saavutettavuuden osalta digikompassi ei vielä riittävästi ohjaa

kehittämistä kaikilla osa-alueilla. Ilman selkeitä tavoitteita ja seuranta vaarana on, että yhdenvertaisuus ja osallisuus jäävät yleisluontoisiksi periaatteiksi eivätkä muutu systemaattiseksi toiminnaksi.

Suomi on ratifioinut YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen vuonna 2016, ja sopimus on osa Suomen lainsäädäntöä. Yleissopimuksen 9 artikla velvoittaa sopimuspuolet varmistamaan vammaisille henkilöille yhdenvertaisen pääsyn muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin. Digikompassin tulisi toimia keskeisenä strategisena välineenä näiden veloitteiden toimeenpanossa ja ohjata digitalisaation kehittämistä niin, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat yhdenvertaisesti kaikissa digitaalisissa palveluissa ja ratkaisuissa.

Digikompassissa tunnustetaan digitalisaation vaikutukset hyvinvointiin, osallisuuteen ja arkeen. Näkövammaisten liitto pitää tärkeänä, että digikehitystä tarkastellaan käyttäjien moninaisuus huomioiden. Digitaalinen yhdenvertaisuus ei kuitenkaan toteudu ilman saavutettavia ja tosiasiasa käytettäviä ratkaisuja. Saavutettavuus ei ole vain tekninen ominaisuus, vaan keskeinen edellytys sille, että ihmiset voivat tosiasiallisesti osallistua, käyttää palveluja, toimia kansalaisina ja hoitaa arkeaan digitaalisessa yhteiskunnassa.

Digikompassiluonnoksessa saavutettavuuden käsittely painottuu pääasiassa julkisiin digipalveluihin. Tämä on tärkeää, mutta ei riittävää. Digitaaliset palvelut muodostavat kokonaisuuden, jossa julkinen, yksityinen ja kolmas sektori ovat tiiviisti kytköksissä toisiinsa. Yrityksiä ja kilpailukykyä koskevassa osuudessa saavutettavuutta ei käsitellä tavoitteellisesti, vaikka yritysten digitaaliset palvelut ovat keskeinen osa kansalaisten arkea. Erityisesti pk yritysten digitaalisen kyvykkyyden mittareissa saavutettavuus ja käytettävyys jäävät huomiotta, vaikka ne ovat olennainen osa palvelujen laatua, asiakaskeskeisyyttä ja kestävästä kilpailukykyä.

Yritysten digitaalisen muutoksen osalta Näkövammaisten liitto esittää, että digikompassissa edistetään järjestelmällisesti Universal Design for All periaatetta. Digipalvelujen lähtökohtainen saavutettavuus tukee innovaatioita, laajentaa käyttäjäkuntaa ja vahvistaa palvelujen laatua ja kilpailukykyä, ja sitä tulisi tarkastella osana vastuullista ja korkealaatuista digitaalista liiketoimintaa.

Lisäksi digivihreän siirtymän yhteydessä tulisi tunnistaa saavutettavien digiratkaisujen merkitys osana kestävästä digiyhteiskuntaa.

Saavutettavuus ei ole vain sovelluskehittäjiä tai teknologia alan ammattilaisia koskeva kysymys. Digikompassissa tulisi tunnistaa saavutettavuus osana laaja-alaista kansalaisosaamista. Saavutettavuuden periaatteita tulisi voida oppia jo koulutuksessa osana digi ja medialukutaitoa. Saavutettavuus tulisi sisällyttää eri koulutusasteilla osaksi esimerkiksi tietokoneen käyttöä, sisällön tuottamista ja jakamista sekä teknologian eettistä ja vastuullista arviointia, jotta siitä muodostuu luonteva osa arjen digiosaamista.

Saavutettavuuden tulisi näkyä kaikilla digikompassin osa-alueilla niin osaamisessa, yritystoiminnassa, digivihreässä siirtymässä, infrastruktuurissa, julkisissa palveluissa kuin poikkihallinnollisessa johtamisessa. Sen tulisi konkretisoida tavoitteiksi, avaintuloksiksi ja mittareiksi. Digikompassi tarjoaa mahdollisuuden ohjata Suomen digikehitystä aidosti ihmiskeskeiseen ja kestäväan suuntaan. Tähän mahdollisuuteen tulisi tarttua vahvistamalla saavutettavuuden asemaa strategisena ja läpileikkaavana periaatteena.

Lisätietoja

saavutettavuusasiantuntija Terhi Manninen, terhi.manninen@nakovammaistenliitto.fi

Kokko Sari
Näkövammaisten liitto ry